

Бэдьээлэ 100 сааһыгар

САҔАРБЫТ ХААРТЫСКА ТУГУ КЭПСИИР?

1937 сыллаахха түһэрilibит бу хаартыскаҕа Нам оройуонун дьоно уонна Саха сирин суруйааччылары П.А. Ойуунускай кытта түспүттэр. Кини оччолорго Саха АССР 15 сыла туолуутунан сибээстээн ытыллыбыт юбилейнай ыһаахха бочуоттаах ыалдьыт быһытынан ыгырыллан сылдыбыт уонна дьон өйүгэр-санаатыгар диринник инээн хаалар тылы эпитин билингэ диэри номох онгостолор.

64 сыл анараа өттүгэр түһэрilibит бу хаартыскаҕа кимнээх мөссүөннэрэ баалларый? Хаартыска кэтээр оччотооҕу кэмнэ суруллубуттан көрдөххө манньк эбит.

Бастакы эрээккэ П.П. Ядрихинский-Бэдьээлэ, В.М. Новиков-Күннүк Уурастырап, кимэ биллибэт Модут киһитэ, П.А. Ойуунускай (оччолорго «норуот өстөөгө» дьин мөссүөнүн марайдаан кэбиһэллэрэ), С.Р. Кулачиков-Эллэй, Г.Е. Сивцев-Дьибэ Бытык, А.Г. Кудрин-Абаҕыныскай, И.Д. Винокуров-Чабылҕан.

Итинтэн үһэ эрээккэ бааллар эбит: З.П. Винокуров, С.П. Ефремов, С.А. Григорьев, Сабарайкин, М.С. Дьяконов, Х.П. Сивцев, К.И. Горохов, О.И. Шапошникова, М. Эверстова, Д.П. Колпашникова.

Атыттар кимнээхтэрэ баччаанга диэри быһаарылла илик. Баҕар хаһыат ааҕааччыларыттан ким эмэ билэр дьонун бэлиэтии көрбүт буоллаҕына хаһыатынан нөҕүө биллэрэргитигэр көрдөһөбүт.

Дима ОСИПОВ,
улуустаагы гимназия
8 «б» кылааһын үрэнээччигэ

САХАНЫ ААР-СААРГА ААТЫРПЫТТАРА

2003 сыллаахха саха норуотун чулуу уола, государственной политической деятель, сахалартан бастакы учуонай Платон Алексеевич Слепцов-Ойуунускай төрөөбүтэ 110 сыла буолар. Бүтүн республика бу кэрэ кэми көрсөргө бэлэмнээр. Кини чугас доҕоро Максим Аммосов төрөөбүт улууһун дьонноро эмиз дуоһуя күүтэллэр.

П. А. Ойуунускай маңнайгы улахан кылаатынан олонхону чинчийэн араас өттүнэн, киэҥник норуот историятын кытта сибээстээн үөрэтиитэ буолар.

1935 с. Ойуунускай салайытынан тыл, культура института тэриллибитэ. Кини онно үлэлээбит сылларыгар элбэх олонхолоор суруллубуттара, үгүс талааннаах олонхоттар билибиттэрэ.

Ол курдук П. А. Ойуунускай биһиги улууспутугар иккитэ ыалдьыттаабыта. Бастакы сырытын туһунан кини 1937 с. «Социалистическая Якутия» хаһыакка манньк ахтар: «Нам улууһугар сылдыһы миэхэ умнуллубат өйдөбүлү хаалларда, бу чаччы норуот айымньытын бырааһынныга, дьон ырыаһыттарын, олонхоттарын кытта көрсүстүлэр, онно түөрт олонхоту биэр героическай поэматтан олонхо бухатырдарын туһунан ыллаан толордулар. Мань таһынан олонхоттар сагалыы, аныгылыы темаҕа көһөн ылыылыларын-туойалларын туһунан улахан кэпэтии барда». Иккин 1938 с. саас биллилээх суруйааччылары: С. Р. Кулачиков-Эллэй, В. М. Новиков-Күннүк Уурастырабы, И. Д. Винокуров-Чабылҕаны уонна И. Слепцов-Арбитаны кытта тахса сылдьан олонхоттары муньан ылаптыт, күрээ былдыһыннарбыт, бастыңнары быһаарбыт. Онно уһулучу талааннахтарынан П.

Ядрихинский-Бэдьээлэни, А. Е. Сивцев-Дьибэ Бытыгы, Г. Кычкин-Хабырыанньаны, Е. Г. Охлопков-Буоратайы уонна В. Н. Попов-Бочооҕу ааттаабыт. Бу Ойуунускай биһирэбилии ылбыт олонхоттары, кинилэр айымньыларын архив матырыйаалларыттан уонна чугас дьон ахтыларыттан билиһиннэриэхпин баҕарабын.

П. П. Ядрихинский-Бэдьээлэ — Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, ССРС Суруйааччыларын союһун чилиэнэ, талааннаах норуот ырыаһыта, биллилээх олонхоту Нам улууһун Көбөкөн нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Ырыалара-тойуктара: «Ходуна уруктуута», «Олоххо айхал», «Дьырыбына Дьырылыатта кыыс бухатыыр», «Тойон Дьөлүүт».

Е. Г. Охлопков-Буоратай — ССРС суруйааччыларын союһун чилиэнэ, биллилээх олонхоту Нам улууһун Көбөкөн нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Олонхолооро: «300 киһини үрдүнэн өгдөлдүйөн көстөр үс былас өттүктээх үрүмэччи маңан аттаах Үрүн Уолан бухатыыр», «Күннүк сиртэн күөх оттоон сиир көвөччөр элэмэс аттаах Күн Эрили бухатыыр», «Сонор хаарын суола көстүбэт кылбай хаарга кылыыта биллибэт киргиллээх кыыс сарынньаһын кэпэтинэн төрөөбүт Кириэс Вэргэн».

В. Н. Попов-Бочоох — талааннаах норуот ырыаһыта, биллилээх олонхоту Нам улууһун Хатырык нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Ырыалара: «Мас суха ырыата», «Партияҕа таптал», «Хатырыгым хочото», «Өрөгөйдүү туруохпут», «Мастерскойга», «Ыһыы ырыата», «Ат сүүрдүүтэ». Олонхолооро: «Көмүс Удааһын», «Үс курдаах Уөлэн Кыырдыт», «Ынах уола Айдаан бухатыыр».

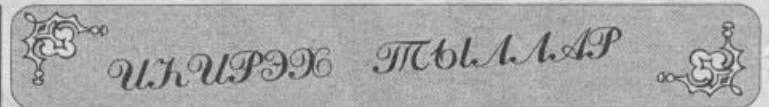
Г. С. Кычкин-Хабырыанньа —

аатырбыт ырыаһыт Мөңгэ-Хагалас улууһун Дойдуунускай нэһилиэгэр төрөөбүтэ. 1943 с. Саха театрыгар ырыаһытынан үлэһити сылдьан Нам улууһугар Үөдэй нэһилиэгэр тахсан олохсуйар. Кини 50 сыл биһиргэ олохтоо тапталлаах кэргэнэ, оҕолоро күн бүгүнүгэр диэри Үөдэйгэ олохтоолор. Ырыалара: «Мачайар Ваһылай», «Сиппиир ырыата», «Чабычак ырыата», «Кэтэринээ ойобум».

А. Е. Сивцев-Дьибэ Бытык — биллилээх олонхоту, ырыаһыт Нам улууһун Модут нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Ырыалара: «Остуол ырыата», «Бостуук ырыата», «Остуолба турбут ырыата», «Мачайар Ваһылай». Олонхолооро: «Тумул хара тыа туман эрдэн киэрэрин курдук туналданнаах туус маңан аттаах Тойон Доһуһул бухатыыр», «Эр киһи уол оҕо ийэхсит сизэ Элип Хара бухатыыр», «Орто дойду ороскуоттаах оловун онорорго төрөөбүт Уйунаас Бөгө бухатыыр», «Иирээниэх-кутурданнаах Игирэ Хара», «Хардан эһэ тириитин сара үктэллээх Хаан Дьолоон бухатыыр», «Эрэдээх-буруйдаах Эр Сортох», «Үрүн Уолан».

Биһиги олонхоттарытын кытта Ойуунускай илии туһунан ирэхоро кэпсэппитэ уонна түмүгэр хайбаан, сөбүлээн: «Олонхоттар, эһиги сүрдээх талааннаах, уус-уран тылынан баайдаах дьоннугут», — дьин эпитэ. Бу саханы саха дэппит улуу киһи тылларын сиргэ-буорга тэлсимизххэ, норуот талааннаахтарын ааттарын үөрэттиэххэ, үйэтиэххэ.

КИРА АММОСОВА,
улуустаагы гимназия
үрэнээччигэ

Өр сылларга Нам улууһун хаһыатын салайбыт, республика биһир кырдыаҕас журналиһын АЛЕКСЕЙ ИГНАТЬЕВИЧ КСЕНОФОНТОВЫ 70 сааһа туолбутунан Саха сирин журналистара итиитик ээрдэлииллэр уонна өссө да уһун дьоллоох ологу баҕараллар.
СР Журналистарын Союһун бырабыланыһатын председателии солб. Иван БОРИСОВ

Улахан убайбытын, аҕа табаарыспытын, наставникпытын, 13 сыл биһиги хаһыаппытыгар редактордаабыт АЛЕКСЕЙ ИГНАТЬЕВИЧ КСЕНОФОНТОВЫ 70 сааһын томточчу туолбутунан истинник ээрдэлиибит. Өссө да уһун сылларга этэнгэ олорон биһигини кытта алтыһа сылдыаргар ис сүрэхтэн баҕарабыт.

Эврдэни кытта «Энсиэли» хаһыат редакциятын коллектива

Алта уонус сыллартан 1978 сылга диэри оройуон хаһыатын редакциятыгар уонна типография коллективыгар биһиргэ үлэлээбит коллегаларын ааттарыттан табаарыспытын, салайааччыбытын — «Ленин суола» хаһыат редакторун Алексей Игнатьевич Ксенофоновты 70 сааһын томточчу туолбутунан ис сүрэхпиттэн эврдэлиибин. Түгэниин туһунан кылгастык оччотооҕу кэмтэн сорох түгэниэри «Энсиэли» хаһыат ааҕааччыларыгар билиһиннэрэбин.

1962 сыл сааһыгар ССКП КК Н.С. Хрущев этии киллэриитинэн оройуоннаағы хаһыаттары таһаарыһыны ууратар туһунан уураах

БЭЛИЭ КҮҜҜҮҜЭҜ, АҜА ТАБААРЫСЫМ!

Ылыммыта. Онон «Колхоз сирдэтэ» хаһыат сабыллыбыта. Дьокуускай куоракка кининэн Приленскэй территориальной совхознай-колхознай производственной управление органа «Лена маяктара» хаһыат тахсар буолбута. Ол управлениеҕа Дьокуускай, Нам, Горнай, Орджоникидзевскэй, Олүөхүмэ, Ленскэй оройуоннара кирирэллэрэ. «Лена маяктара» (редактор П.И. Филиппов) итиччэ киэн территория үлэтин-хамнаһын, оловун сырдатыхтааҕа.

Аны 1963 сыллаахха Нам уонна Уус-Алдан оройуоннарын холбоон Средненелскэй оройуону тэрийбиттэрэ. Киинэ — Нам селота. Уус-Алданга партия райкомун пропагандаҕа уонна агитацияҕа отделын сэбиэдиссэйэ А.И. Ксенофоновтой райсовет культураҕа отделын сэбиэдиссэйинэн ананан Намга көһөн кэлбитэ. Оройуон «Ленин суола» хаһыаттаммыта. Редакция райсовет дьэтигэр икки хоско кыбыллан үлэлээбитэ. Редакторбыт П.И. Никитин үөрэтин алтынныга бүтэрэн кэлэччэ. Редакторы солбуйааччы П.П. Аммосов икки үй үлэлээт, кэргэнэ ыараханньк ыалдьан Бороҕонго атын үлэҕэ ананан көспүтэ. Онон быттаах кэмнэ, 3-4 ый редактора да, солбуйар редактора да суох хаалбыппыт.

Партия райкомун бюрота тыа хаһаайыстыбатын отделын сэбиэдиссэйинэн үлэлиир миигин редактор эбээһинэтин толорооччу дьон уураахтаан редактор кэлиэр диэри үлэлэспитэ.

Алексей Игнатьевич биһиргэ элбэхтик суруйан көмөлөһөрө. Мин киһини онтон ыла билэбин. Биһиги А.И. Ксенофоновтой солбуйааччы редакторынан аҕалын дьин элбэх көрдөһүүбүтүн үөһээни салалта өйөөбөтөрө. Редактор П.И. Никитин кэлбитин кэниэ дьаныһан туруорсан көрдөһүүбүтү туолбута. Онтон ыла өр сыл биһиргэ үлэлээбипит. Актыбынай позициялааһын, олус чинэһэй үлэһитин тута көрдөрүтэ, сэргэхсийэ түспүпүт. Ол үлэһити олордордохпутна, аны «Кыым» итинээ «СЯ» хаһыаттары холботолотулар. Редакторбытын П.И. Никитини ол редакцияҕа «былдыаан» ылылар. Редакторынан П.Ф. Сячиков ананан кэллэ. Петр Федорович өр үлэлээбэттэ, кэргэнинэн сибээстээн уурайан Калининскэй уобаласка көспүтэ.

Редакторынан А.И. Ксенофонов ананна. 1965 сыл тохсунньутан редакторы солбуйааччынан уонна тыа хаһаайыстыбатын отделын сэбиэдиссэйинэн уонча сыл эммин дэһинэн үлэлэбипит. Алексей Игнатьевич Уус-Алдан туспа арахан барытыгар киһини ыгыра сатаабыттарынын ылымматаҕа, Намга

хаалбыта. Аны санаатахха Намга 32 саастаах эдэр киһи кэлэн олохсуйбут, 13 сыл редактордаабытын кэниэ профсоюзтар Саха Уобаластаағы сэбиэтин Намнаағы бастайааннай болумуочунайынан анаабыттара. Кэлин партия райкомун тэрийэр отделын сэбиэдиссэйинэн өрө таһаарыллыбыта. Пенсияҕа агропромышленнай комплекс үлэһиттэрин профсоюзун секретарынан үлэһити сылдьан тахсыбыта.

Кини редактордыр сылларыгар элбэх саңа сүүрээнири киллэрбитэ. Олохтоох ыччаттан хаһыат үлэтигэр Н. Рыкуновы, И. Павловы, С. Овчинниковы, В. Никифорованы, А. Дьяконовы, И. Сивцевы, Е. Дьяконовы, Н. Дьяконовы кини үлэлэспитэ. Т. Халыев эмиз кини кэмигэр кэлбитэ. И.П. Егоровтыын тапсан үлэлиллэрэ.

Бэйэтэ үлэ чааһын толору туһунан үлэлиирэ, бэртээхэй фотографа, матырыйаалларын машинаҕа бэйэтэ бэчээттир. Үлэһит барыта күннэ төһө строканы онороро нуорма этэ. Уочаратынан бары командироваҕа барарбыт уонна илии туһунан кэлэрбит. График быһытынан хаһыат нүөмэрэ тахсытыгар дьуурунайдырбыт.

Партиянай, профсоюзнай, комсомольскэй тэрилтэлэри кытта ыкса сибээстээхтик үлэлиирэ. Ол иһин редакция, типография коллективтара олус иллээхтэрэ. Ааҕааччылары кытта сибээһи туһунан. Сыллата совхозтарга, нэһиликтэргэ оччоттуурбут. Селькорд муньахтара сыл ахсын ытытыллара.

Сыннаһан кэми туһалаахтык атаарыһа бэйэтинэн актыбынайдык кыттара. Сыллата шэфтээх совхозпутугар от совхозкалырбыт, бааһына бүтэһин тутарбыт, эбии аһылыгы бэлэмниирбит, хортуопшуй хостоһорбут, ыһыны сизэмтин ыраастааһынна кыттарабыт. Уус-уран самодеятельноска, спортка үлэһиттэрэ кытталларыгар үлэһиттэн босхолуура, бэйэтэ эмиз кыттан биһирдэ республика лауреата буолбуттаах. Редактор уонна типография директору өрөбүл күннэргэ үлэһиттэр сир астыылыларыгар, бултууларыгар, балыктыылыларыгар бэйэлэринэн кытталлара, массыналарын көңүллүүлэрэ. Тус бэйэм салайааччы итинник буолуохтаах дьин өйдөбүллээхпин.

Сэттэ уон сааһы туолуу үөрүүлээх бэлиэ күн. Киһи эрэ барыта итиччэ сыл олохтоо. Ытыктыр табаарыспыт, салайааччыбыт Алексей Игнатьевич ыарыһа ыларбакка, сизинэриг туһунан өссө уһундук олоор. Үөлээннээхтэриг, салайбыт коллективиг бука бары Эйиэхэ дьолу-соргуну баҕараллар.

Василий ЕРЕМЕЕВ

ААЛ УОТ СЫРАЛБАННААХ,
АЛАҤА ДЬИЭ АХТЫЛБАННААХ.

ДЬИЭ КЭРГЭН КИЭНЭЭНИ ТҮМСҮҮТЭ

өлбүттөр. Дьизэлэрэ иччитэх турар.
Үһүс уһаайбаа Т. диэн 50-тан тахсан эрэр саастаах киһи бэйэтигэр тийинэн өлбүт. Ол кэнниттэн ити дьизэ олоро сылдыбыт Д. диэн ыалга биэр киһи 42 сааһыгар оһолго өлбүт. Дьиз иччитэх турар.
Бөһүс уһаайбаа М. диэн ыал ийэлэрэ 52 сааһыгар инсультаан өлбүт, оттон 25 саастаах уолун кырбаан өлөрбүттөр.
Алтүс уһаайбаа оһорбут Е. диэн ыалтан 42 саастаах ийэлэрэ инсультаан өлбүт, оттон аҕалара 45

быһылааннар буолбуттар. Оттон атын түөлбэлэр дьизэлэрэ алаас ортотугар, халдыа өтүгүр, киллэм сиргэ тутуллубуттар уонна хамсаабакка бөтүгүк тураллар. Ол да иһин бу ыаллар оҕолоро-уруулары ыал буолулаабыттар, үчүгүйдик олоһоллор.
Бу да холобурдар көрдөрүлөрүнэн, дьизэбитин ханна уонна хайдах туттарбытыттан до-руобуйабыт, майгыбыт-сигилибит, дьылдабыт улахан тутулуктааҕа көстөр.

нустаныллар. Оччоҕо дьизэ түспэт уонна сылааһа ийэ сир тонор тий-бэт, турба иһинэн кыһын тымныы салгын оонньоон сирэ тон сытар. Саас халлаан сылыһытыгар тур-балары бүлүэтэлээн кэбиһиэххэ сөп. Онон дьизэ анна сайын да ирбэт. Дьизэ анныгар тон ирбэт атын да ньыма-ларын туһаныахха сөп.
— Дьизэни итигэр систимэ оһо-дун сире хаһан туруоруу улахан сэр-рэхтээх. Сир тоҕо ирэн дьизэ иһинэри барар, сир «аһыллар». Оһох түгэ-дин икки өтүнэн эмиэ тимир турба-лары киллэрэн сирин тоноруохха сөп.

— Дьизэ тэллэйдэммитин наада-тыгар бастаан туран дьизэ олоҕо кураанах, уу киирбэт сирэ буолу-охтаах. Иккиһинэн, дьизэ атаҕын, акылаатын, оһох эппиэчигин, онкучах ытыһын маһа кураанах, до-руобай буолуохтаах. Урут биһи-ги кырдыаҕа сир дьизэ акылаата буолар маһы анаан-минээн куур-даллар этэ. Ол да иһин киилэр түп-пут дьизэлэрэ тэллэй буолбакка үйэ тухары тураллар.

Онон санга дьизэ туттааччылар дьизэбит миэстэтин хайдах таларгы-тыттан уонна хайдах дьизэ туттар-гытыттан бэйэбит, оҕолоргут до-руобуйалара, дьылдалара улахан ту-тулуктааҕын өйдөөн, үчүгүйдик толкуйдаан, улахан эппиэтинэстэ-эктик сыһыаннаһан тутууну ыты-аххытын наада.

Н. СЛЕПЦОВ,
*биознергетик,
биолокация специалиһа*

Бу үйэ иккис аһарыгар, биитэр Маай быраһынынныктары кэннэ Николай Иннокентьевич Слепцов Нам улууһугар тахсан дьизэни-уоту ыраастыыр, дьон энергетик-ческэй туругун көрөр. Баҕалаах-тар 21-3-32 тел. үлэ чааһыгар су-руттарыаххытын сөп.

**АРЫҒЫ КУЛУТА
БУОЛУМУОХХА**

• Саха сирин үрдүнэн «XXI үйэ» чөл өйдөөх-санаалаах үктэниэххэйиҥ» дьизэ ыһыры-ыта ылыһыабыҥ.

Бу үүммүт санга үйэҕэ киһи олоһун санаан көрдөххө, ары-гыттан төһөлөөх эдэр ыччат кэлэр кэскилэ кэбтибитэ буолу-ой, төһөлөөх дьизэ кэргэн арах-сарый, оҕо-аймах тулайыах ха-алан сору-муҕу көрөрүҥ? Ары-гы - алдьархай арыҕа.

Талгал, дьол, оҕо, олох, до-руобуйа иһин арыгыттан акка-астаһыаххайыҥ. Сотору кэмиз-нин тимир суол оһоһулунаҕына араас омуктар кэлиэхтэр. Онон бэлэмнээн оһоруоҕуҥ, омук быһыытынан бэйэбитинэн кизэ туттуоҕуҥ, түһэн биэри-миэҥ.

Арыгыны, табаҕы, нарко-манияны дьааттаах ыарыы курдук көрөн, чөл өйбүтүнэн бэйэни чэбдигирдиэҥ. Арыгы - оһол, өлүү төрдө.

Бүтүн Сахабыт сирэ ары-гыга оһуна, киһи кулута буол-ла. Онон арыгыны испэт ыһа, оҕо, ыччат, общество, нэһили-эниэ бүтүтүүн кыһанан, чөл олох туһугар үлэлиирэ наада.

Чөл олохтоох, чэгиэн эттэ-эх-сииннээх киһи үөрэҕи түргэнник ылыһарын, үчүгэй үлэни буоларын, дьонго ти-эрдийэххэ, итэҕэтиэххэ наада.

Биччат тус бэйэтин до-руобуйатын харыстыахтаах. Чиэ-һинэй, олоххо эрэллээх, дулу-урдаах, үлэни киһи буолуох-таах. Оччоҕо норуот кэскилэ кэхтиэ суоҕа, үүнэн-сайдан, чэ-чирээн иһиэҕэ. Чөл олоһу - кэн-чээри ыччатка.

Арай Саха сирэ арыгыттан аккаастанара буоллар, норуо-та элбиз, культурулаах, сайды-ылаах норуот буола үүнүө этэ.

Арыгы дьаатын киһи бэйэ-тин кытаанах санаатынан, ха-рактерынан, үрдүк культура-тынан кыайыан, чөл олоххо тийиэтин сөп дии саныыбын.

Туох барыта кыраттан са-жааланар. Доробо, баһыба, махтанабын, көрдөһөбүн, бы-растыгы дьизэ чөл олох төрүт тылларын тутта үөрэниэх-хайыҥ. Чөл туруктаах буолар-га кыһаныабыҥ. Туох баар кууспүтүн, санаабытын, өйбүтүн, кыахыгытын ууруоҕуҥ!

Киһи кыайбата суох, олоххо киһилии сыһыаннаһааххайыҥ. «Норуот күүһэ - көмүөл күүһэ».

Аппааны олохтоосторо

**ДЬИЭБИТ ОЛОБУТТАН ОЛОХПУТ
ЧӨП БУОЛУУТА ТУТУЛУКТААХ**

Киһи кута-сүрэ төһө чөл буола-рыттан киһи до-руобуйата даҕа-ны, майгыта-сигилитэ, дьылда-та да улахан тутулуктаах. Чөл куттаах-сүрдээх эрэ киһи сыр-дыкка-кэрэҕэ тардыһар, дьонго-сөргөҕэ үчүгэйи-үтүөнү баҕарар, онорор, дьобурун-талаанын арыһан дьон-норуот туһугар ту-һанар, айылдалынын үчүгүйдик дьүөрэлэһэн алтыһар, инникигэ эрэллээх, итэҕэллээх, олоххо ду-луурдаах, кизэ интеллектээх, үрдүк культурулаах, чөл олоһу оһорор. Чөл куттаах-сүрдээх эрэ киһи чөл олоһу оһорор кыахтаах! Онон олохпут чөл буолуута ханнык салгынынан тыһнарбы-тыттан, туох аһылыгы аһыр-бытыттан, хайдах ууну иһэрби-титтэн, арыгыттан, табахтан ак-каастанарбытыттан, спордунаан, физкультураан дьарыктанар-бытыттан, ыарыы ханнык ста-диятыгар эмтэнэрбиттэн эрэ тутулуктаах дьизэ өйдөбүл өссө тутах.

**КУҤАҒАН ТЫЫННААХ
СИРДЭР ТУҤУНАН**

Киһи кута-сүрэ чөл буолуута сүрүннээн тас дьайыһылартан туту-луктаах. Ол курдук киһи тыла-өһө, кырыһа иһигитэ, куһаҥан тыһына-ах сирдэр уонна аномальнай көстүүлэр дьайыһылар, айылҕаны алдьатыбыт сэтэ-сэлээнэ эргийэн кэлиитэ дьизэ баар.

Ирбэт тонго сиргэ күүрүү баар буолан, сүрүннээн, сир алдынаҕына аномальной зоналар - куһаҥан тыһынаах сирдэр өскүүллэр. Ол түмүгэр, киһи үксэ кута-сүрэ са-тарыйан барар. Итинник сатарыйбыт куттаах-сүрдээх ыарыһаҕы эбэтэр арыгыһыты эмтээн үтүөрдэр аһара уустук.

Биһиги өбүгэлэрбит куһаҥан тыһынаах сирдэри былыргыттан биллэллэр. Кинилэр өйдөбүллэригэр «аһаҕас» уонна «өлүк» сир дьизэ орто уонна аллараа дойду икки арда аһыллан хаалбыт, абааһылар кии-рэр-тахсар сирдэрэ дьизэ буолара. Ону таһынан абааһы «суола», ойу-ун «аартыга», «ыарахан тыһынаах» сирдэр дьизэ өйдөбүллээхтэр.

Өбүгэлэрбит киһи кутун-сүрүн туруга сир тыһыныттан улахан ту-тулуктааҕын билэр буоланнар дьизэ оһуун сүрдээҕин сылыктаан, сирий-эн, чинчийэн талаллара. Ол курдук, курун тыа, куула тыа саҕатыгар, ойууру солоон мээни дьизэ туттубат-тар этэ. Тыа саҕатыгар эриллээс, эбэтэр, элбэх төбөлөөх тииттэр үүммүт буоллахтарына оннук сир-дэри куһаҥан тыһынаах сирдэринэн ааҕаллара уонна тумна хаамалла-ра. Чүөмүлэ-дүөдэ аттыгар, аппа-дыһаа быһыһыгар, үрэх сүннүүн ба-тыһа, иччэйи-нуутара, маар сирдэр тастарыгар, тумус тыа төбөтүгэр олохсуйбаттар этэ.

Алаас халдыа өттүгэр, хоннох ыраас сиргэ, сүөһү, сылгы тоһуору-һар, сытар-сынһанар сирдэрин үчүгэй тыһынаах сирдэринэн ааҕа-лар.

Үчүгэй тыһынаах сире быһаа-рарга тиит хатырыгына хастаан ыла-ат балаһан туттуохтары баҕарар сирдэригэр онон-манан умсарыта быраҕаттаан кэбиһэллэрэ. Төһө эрэ бириэмэ ааспытын кэннэ арыһан көрдөхтөрүнэ үөн-көйүүр үөскэ-бит буоллаҕына куһаҥан тыһынаах сиринэн билинэллэрэ. Оттон хатан хаалбыт буоллаҕына - үчүгэй ты-һынаах сир дьизэ быһаараллара. Сайынны кизэ, күн киириитигэр олохсуйуохтары баҕарар сирдэри-нэн хаамыталыһыллар. Сорох сире-нэн тымныы сүүрөөн аһар - ол аата куһаҥан тыһынаах сир, оттон сы-лаас сүүрөөн илгийэр буоллаҕына үчүгэй тыһынаах сиринэн билинэл-лэрэ. Тиһээр түөрэх быраҕаллара.

Өбүгэлэрбит бу билиилэрэ кэ-лиһини кэмгэ умнууга хаалла. Бөһүөлктэрбит алаастарга бап-пакка тыаны-ойууру анар уһугут-тан солоон туттуу бара турар. От-тон ордук куула тыаҕа сир тыһы-наҕы ыарахан. Сир тоҕо чугас бу-оһулаҕына тииттэрбит даҕаны, ха-тыһнарбыт да киһи олохсуйарын

тулуйбаттар, хатан-өлөн хаалла-лар. Ол түмүгэр, бөһүөлктэрбит абааһы дойдутун курдук хаппыт-өлбүт тыа быһыһыгар тураллар. Он-нук сир тыһына өссө ыарыһар. Хап-пыт тииттэри кэрдэн, чөпчөктөрүн түөрэн кэбиһилиһтээх. Дьизэ муо-статын анныгар чөпчөк хаалыа суохтаах. Сорохтор хаппыт тиит-тэри кэрдэллэрин аһыһыргыһыллар. Ити сыһа өйдөбүл. Өбүгэлэрбит үксүн хаппыт тиити кэрдэн отто-лоро. Кырдык, элбэх төбөлөөх, эриллээс, эбэтэр аарыма кырдыа-ҕас тииттэри кэрдэллэрин аһыһы-ргыһыллара. Оттон көнө, дьылгырас эдэр тииттэри киһи кэтэх санаата суох кэрдэн уот маһа оһостуохха сөп.

«Аһаҕас», «өлүк» сирдэргэ уон-на итинник сирдэр сүүрээниригэр дьизэ түбэхэрэ улахан сэрэхтээх. Итинник сирдэргэ киһи ньиэрбэти-гэр, психикатыгар, иммуннай систи-эмэтигэр дьайдаран ыарыы булар, майгыта-сигилитэ, дьылдаҕа алд-анар. Аны туран дьизэбитин сатаан туттубат буоламмыт, итинниккэ эмиз тийибит. Ол курдук, дьизэбит аһыһыгар тон ирбэт ыһа сатаан тут-тубаппыт. Дьизэ сылааһыттан муо-ста анныгар тон ирэн оһохторо ти-мирбитинэн, дьизэлэрэ иһинэри-таҕ-нары түспүтүнэн барар. Бу аһара куһаҥан көстүү - дьизэ анна «аһыл-лан» хаалан энергияны тарда-обо-ро турар сир буолар. Тыа сиригэр абааһылаах дьизэ көрдөрөр дьизэлэ-рэ үксэ иһинэри-таҕнары түспүт, оһоҕо тимирбит буолар. Оттон сыл-таан киһи ньиэрбэтигэр, психика-тыгар оһустаран майгыта-сигилитэ, дьылдаҕа алдыанар - этиһини-охсу-һуу, өлөрсүү-өһөрсүү, бэйэҕэ тий-инии төрүөтүнэн буолар. Дьизэбитин сатаан туттубат буоламмыт итин-никкэ тийибит. Онон дьизэбитин ханна уонна хайдах туттарбытыт-тан дьылдабыт улахан тутулукта-ах.

«ӨЛҮК» СИР ИЭДЭЭНЭ

Үөһээ Бүлүү улууһугар Боо-тулу бөһүөлгэр, схемаҕа көстөрүн курдук, икки уулуһа быһа ох-суһар сиригэр баар «өлүк» сир тула оһорбут ыал туох дьылдалам-мыттары кы-рүөбүгүн (ойууну көр).

Көрөрбүт курдук, «өлүк» сир энергетичес-кэй сүүрээниригэр алта - 1-ы, 2-с, 3-с, 5-с, 6-с, 7-с нүөмүрдээх уһа-айбалар дьизэлэрэ түбэспиттэр. Бу сүүрээнирктиттэрэ 40-45 миэтэрэ, оттон тардар күүстэрэ 60-ча миэтэрэҕэ тийиэр.

Бастакы уһаайбаа Л. диэн ыал 32 саас-таах уоллара мэйиитигэр иһкэн үөскээн өлбүт. Киһи иһитин бы-һаһынан анһан өлөрбүттэр.

Иккис уһаай-баа Ф. диэн ыал аҕата 60 сааһы-гар тыҥа рага, оттон ийэлэрэ - 53, кыыстара - 28, уоллара - 27 саастарыгар ты-һаһыһынан, быар-дарыһан ыалдыан

сааһыгар сиргэ өлөн хаалбыт. Бу дьизэ өссө эбэлэрэ 60-р, эһэлэрэ 70-р ыалдыан өлбүттэр. Дьизэ иччитэх турар.

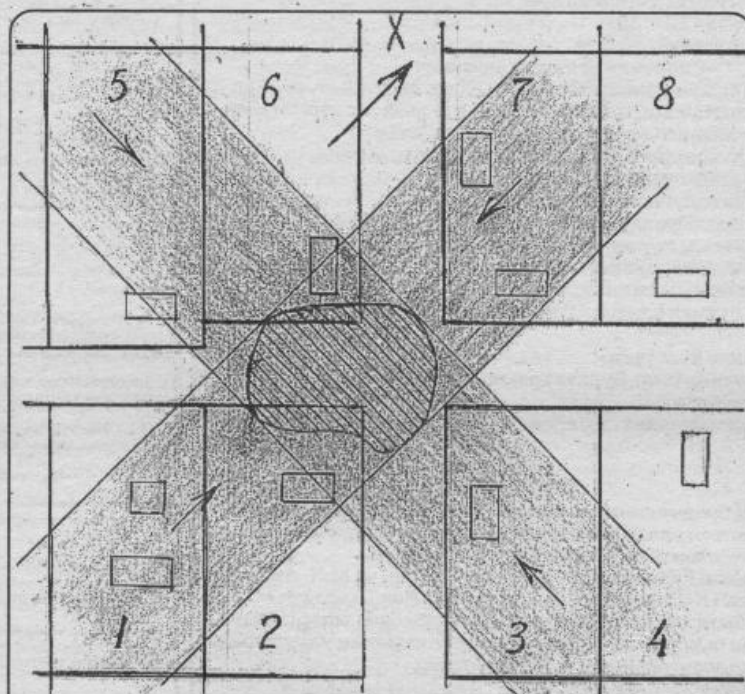
Сэттис уһаайбаа А. диэн ыал ийэлэрэ 53 сааһыгар сүүрээниэн өлбүт. 2000 сыллаахха саас уонна кыһын, сыл бүтүүтүгэр икки төгүл иһи-биһилэр саанан ытыһаннар 20 уонна 30 саастаах эдэр дьон өлбүттэр.

Төрдүс, ахсыс о.д.а. тулалыыр уһаайбаларга ыаллар куһаҥана су-охтук оһорбуттар. Ону дьизэлэрэ энергетическэй сүүрээнир тас өттүлэригэр туралларынан быһаа-рыахха сөп.

Көрөрбүт курдук, бу «өлүк» сир тулалыы олохсуйбут ыалларга дьайыһа дьулаан хартыһынан үөскэтэр.

«Өлүк» сире кут-сүр, өй-санаа, тыл-өс күүһүнэн дьайан саптыбыт, суох онордубут. Ол ыһан баран, үс сыл устата сир алдынан «аһыллы-батаҕына» эрэ үйэ-саас тухары осто дьизэ түмүктүөхтээхпит. Хомойуох иһин, биэр эрэ ыл бэйэлэрин ыраа-статтылар, арчылаттылар.

Үөһээ Бүлүү улууһугар Нам бөһүөлгэр кэники уонча сылга сүүрбэччэ киһи арыгыттан сылта-ан этиһини-охсуһуу, бэйэҕэ тийиһини уонна дэг-оһол түмүгэр өлбүттэр, үксэ эдэр ыччат. Ырыһан көрбүттэ-рэ бары кэриэтэ биэр түөлбэ дьон-уонна быһылаан үгүс өттө ити түөлбэҕэ буолбут эбит. Бу түөлбэ сир халдыа үрдэ уонна кэтэх өттө намтаан иччэйи нуутара сиргэ ку-булуйар эбит. Халдыа үрдүгэр сир мууһа чугас. Итинник сиргэ акыла-ат түһэрэн кунустан туттубуттар. Ол түмүгэр, үгүс ыал дьизэлэрин ан-ныгар сир мууһа да ирэн уонна ич-чэйи да буолан оһохторо тимирбит, муосталара иһинэри-таҕнары бар-быт. Ол аата, орто дойду уонна ал-лара дойду икки арда «аһыллан» хаалбыт. Дьэ ол иһин, бу дьон ньи-эрбэлэригэр, психикаларыгар оһу-старбыттар, онтон сылтаан маннык

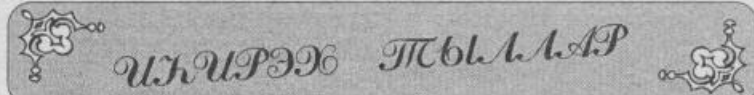

Боотулу бөһүөлөккэ «өлүк» сир уһаайбаларга дьайыһыларын схемата

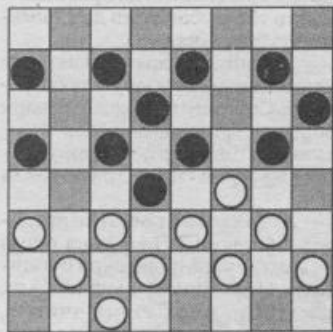
- 1. — «өлүк» сир.
- 2. — хоту хайысхата.
- 3. — Стрелкалар — «өлүк» сир сүүрээнирин хайысхата.
- 4. 1, 2, 3... — уһаайбалар нүөмүрдэрэ.

Иллэн кэмнэ

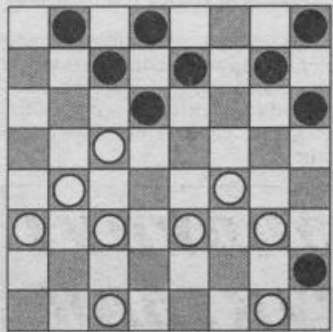

1 №-дээх диаграмма

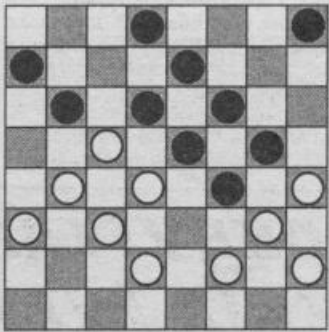
1 №-дээх диаграмма
Үрүгнэр: a3, b2, c1, c3, d2, e3, f2, f4, g3, h2 (10)
Харалар: a5, a7, c5, c7, d4, d6, e5, e7, g5, g7, h6 (11)

2 №-дээх диаграмма

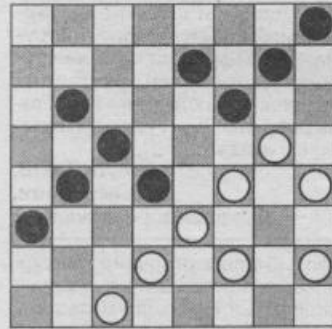
2 №-дээх диаграмма
Үрүгнэр: a3, b4, c1, c3, c5, e3, f4, g1, g3 (9)
Харалар: b8, c7, d6, d8, e7, g7, h2, h6, h8 (9)

3 №-дээх диаграмма

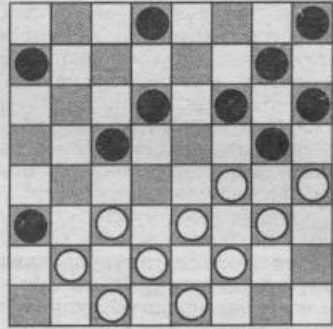
3 №-дээх диаграмма
Үрүгнэр: a3, b4, c3, c5, d2, d4, f2, g3, h2, h4 (10)
Харалар: a7, b6, d6, d8, e5, e7, f4, f6, g5, h8 (10)

4 №-дээх диаграмма

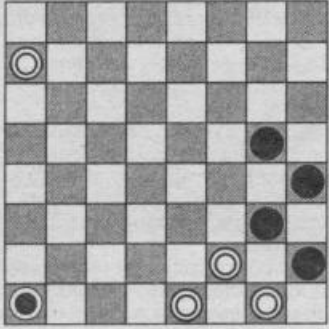
4 №-дээх диаграмма
Үрүгнэр: c1, d2, e3, f2, f4, g5, h2, h4 (8)
Харалар: a3, b4, b6, c5, d4, e7, f6, g7, h8 (9)

5 №-дээх диаграмма

5 №-дээх диаграмма
Үрүгнэр: b2, c1, c3, d2, e1, e3, f2, f4, g3, h4 (10)
Харалар: a3, a7, c5, d6, d8, f6, g5, g7, h6, h8 (10)

6 №-дээх диаграмма

6 №-дээх диаграмма
Үрүгнэр: дуобаттар a7, e1, f2, g1 (4)
Харалар: дуобат a1, ньыкаалар g3, h2, h4 (4)

Бары диаграммаларга үрүгнэр сағалылар уонна хотолор. 6 №-дээх диаграммада үрүгнэр икки араас ньыманан хотолор.

К.А. СИВЦЕВ

ИДЬУО ИНИТИННЭРЭР УОТТАН-КЧӨСТЭН СЭРЭНИЭХХЭ

3.04.01 с. 1 Хомуустаахха баһаарга оҕо былдьанна. Эмиэ ити күн Нам с. биллибэт дьоннор биер квартира аанын алдьатан киирэн, телевизоры уонна малы-салы уорбуттарын туһунан иһитиннэрдэ. Матырыйаал хомулунна, бэрэбиэркэ ыгыттылар.

3.04.01 с. Нам с. Чернышевская уул. 3-гэр Козловтар квартираларыгар 19 чаас 15 мүн. умайы тахсыбытын туһунан биллэри киирдэ.

4.04.01 с. Модуттан Сысолотин Петр Егорович 13.03.1958 с. төрүөх олунуу 27 к. дьизиттэн барбыт уонна баччаанга диэри Модукка төннө илигин туһунан сайабылдьанна киирдэ. Матырыйаал хомулунна, бэрэбиэркэ ыгыттылар. Эмиэ ити күн «Ветеран» маҕаһынтан 12 тыһ. солк. хоромнуулаах уоруу таһаарылына.

7.04.01 с. Таастаахха МТЗ трактортан охтон Лиханов Гаврил өллө. Күлүгээннээн 10, итириктээн 48 киһи отделега аҕалылына.

ГИБДД линиятынан 31 кэһии бэлэстэннэ, онтон биерэ итирик турруктаах.

«Вихрь-Антитеррор» комплекснай операция хаамытыгар 2 саа былдьанна, 1 буруйу оноруу арылына.

ДНД дьуһуурустубатыгар «Быйан» АО, сир комитетта, РУПС таҕыстылар.

Суһалдык ротвейлер бороуда 1,5 саастаах (атыр) ыт атылылар. Үчүгэй харабыл.
Билсэр тел. 21-2-65.

Продается привозная плетеная мебель из виноградной лозы: диван, стол, два кресла.
Справки по телефону 2-13-32 в рабочее время.

САНДАЛ СААНЫ КӨРСҮӨБҮҢ!

Муус устар 14 күнүгэр

Буолар сирэ: Аммосов болуоссата Сағаланар: 11 чаастан
Эһигини күүтэллэр көр-күлүү, араас ооньуулар, аты-тугуу, көрдөөх күрэхтэһиллэр, конкурстар кыайылыахтарга бириистэр.

1. Обурутчуттарга аналлаах аты-быстапка - «Сарданга» к/т
2. «Нам кулиндара оҕолорго» аты-быстапка
3. Сылаас чэйдээх, араас астаах хорчуопкалар
4. «Нам улууһун табаардара» предпринимателлэр уонна норуот маастардарын дьаарбанкалара

5. «Эрэлчээнэ» оҕо хомус ансамблын юбилейа - А. Шестаков КК

Көххө-нарга кыттыан бағалаахтарга конкурстар балаһыанньалара

1. Угас буолбут «Мисс маркиза» куоскалар күрэхтэрэ - сағаланар 11 ч. 30 м.
1. Түһүмэх Билиһиннэри (көстүүм)
2. Түһүмэх Дрессировка
3. Түһүмэх Финал
2. «Миһиһгэсчэй» (леденцы конкурса) - сағаланар 12 ч.
1. Түһүмэх араас формаларга күрэх
2. Түһүмэх «Леденцовый городок» фантазиялаах композициялар
3. «Пасха» сымьыттары кырааскалааһын
1. Дьизэтэҕи үлэ - 12 ч. 30 м.
2. Миэстэтигэр уруһуйдааһын

Спортивной күрэхтэһиллэр:

1. Армспорт ыйааһыннарынан 55 кг. 60 кг. 70 кг. 80 кг. үөһө кг.
2. Канат тардыһыта хамаанданан 4 эр киһи, 4 дьахтар тэрилтэнэн

Улахан дьонго аналлаах конкурстар:

1. Самовары өрүү конкурса - кыттыны ылааллар 2 киһи, саастара хааччаҕа суох, кыттааччы уонна ассистент
- а) атрибуттары кыттааччылар бэйэлэрэ ағалаллар
- б) самовар 3 литрдээх буолара ирдэннлэр
2. «Сымьыт алдьаты күрэх» кыттааччылар саастара, ахсааннара хааччахтаммат. Кыайылыаарынан тахсаллар «Чемпион» сымьыт хаһаайына. Саамай элбэх сымьыты хомуйбут киһи.
3. «Мой русский пуховый платок» араас дьэрэкээн былааттар конкурстары
4. «Ырыа, частушка конкурса»
5. «Эх, каравай» - пирогтар, булкалар конкурстары
6. Бириистээх остуолба
7. Араас ооньуулар, спринт-лотерея.

Тэрийэр комиссия

Убаастабыллаах предпринимателлэр, ремесленниктэр, норуот маастардара эһигини кэлэн иһэр сандал саас сылаас күнүһүңнээн истинник эвэрдэлибит!

Эһиги истигитигэр буй 14 күнүгэр улуус киинигэр М.К. Аммосов аатынан болуоссакка «Кыһыны агаары» бырааһынньыгар ыгыттылар «Нам табаардара» быстапка-дьаарбанкаҕа кыттыны ыларгытыгар ыгырабыт. Кыттыан бағалаахтар эрдэтинэ сағаапкаҕытын улуус предпринимательствотын өйүүр фондаҕа түһэрэргитигэр.

Билсэр телефонут 21-2-67
Улуус дьаһалтатын дьизэтэ 215 каб.
Предпринимательствоны өйүүр фонда

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллектива. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациальны РФ бэчээккэ Госкомитетин СР региональной управлениетыгар регистрациаламьыт нүөмэрэ — Я 0085.

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэтин, дьизит аадырыһын чопчу ыйыҥ. Редакцияҕа кирибит суруктар төнөрүллүбөттөр. Автор этэрэ хаһыат санаатынньык мэлдьи биер буолбат.

“ЭНСИЭЛИ” - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам с., Октябрьскай уул. 1.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Талылына уонна тангылына “Энсиэли” хаһыат редакциянай-издательскай систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга “Сахаполиграфиздат” НИПК бэчээттэнэ, Орджоникидзе уул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис. Индекс — 54889. Тираһа — 2575 Бэчээкэ или баттанна — 12:00 ч, 11.04.2001 Сакааһын №-рэ — 42

Күндү эһэбитин, аҕабытын, кэргэммин **ВАСИЛЬЕВ АНАТОЛИЙ ИВАНОВИЧ** 65 сааскын туолбут үөрүүлээх күнүгүнэн ис сүрэхтэн итиитик-истинник эвэрдэлибит!

Эйиэхэ чэгийн-чэбдик доруобуйаны, кырдьары-ыалдьары билиммэккэ, дьол-соргу аргыстаах, уһун дьоллоох олоҕу бағарабыт.

Куруук биһиэхэ, оҕолоргор, чугас дьонгор өйөбүл, үтүө сүбэһит буол диэн санаабыт бастыгыны аныыбыт.

Оҕолоруг, сиэнэриг *Васильевтар, Сивцевтар, кэргэниг Евдокия Николаевна Васильева*

«Энсиэли» хаһыат редакциятын коллектива 1993 сыл бастыҥ общественной корреспонденны, үлэ, тыыл ветеранын **КОКОРЕВ ГРИГОРИЙ СОФРОНОВИЧ** 75 сааскын туолбутунан истинник эвэрдэлибит.

Тус бэйэҕэр, чугас дьонгор доруобуйаны, дьоллоох уһун олоҕу бағарар. Иникитин дағаны ыстаал берүөн сынтарыйбатын!

Тапталлаах аҕабытын, эһэбитин үлэ, тыыл ветеранын, Хамаатта нэһилигин Ытык кырдьаҕаһын **КОКОРЕВ ГРИГОРИЙ СОФРОНОВИЧ** муус устар 11 күнүгэр 75 сааскын туолбут кэрэ-балиэ күнүгүнэн истинник кизэн туран эвэрдэлибит!

Эн нэһилиэк, улуус сайдарыгар өр сылларга үтүө суобастаахтык үлэлээн сэмэй кылааккын киллэрсибитин, күн бүгүңгэ дьылы үлэлиин-хамсыы сылдьаргынан биһиги кизэн туттабыт.

Бағарабыт күндү киһибитигэр оҕолорун, сиэннэрин үөрүүлэригэр уйдаран уһун үйэлэн, чэгийн-чэбдик сырыт.

Барыбыт туспутугар үтүө кыһамньыҥ, сылаас сымьыһың иһин бэйэбит сүгүрүүйэбит, махтанабыт!

Истин санааны, матталы кытта хос сиэниг, сиэннэриг, оҕолоруг, кийииттэриг, күтүөттэриг

Тойон аҕабытын, күндү эһэбитин **КРИВОШАПКИН ИННОКЕНТИЙ ЗАХАРОВИЧ** юбилейдаах төрөөбүт күнүгүнэн ис сүрэхпиттэн истинник эвэрдэлибит!

Бағарабыт чэгийн-чэбдик доруобуйаны, мэлдьитин дағаны маньык эдэр сөбөрлөөх, үтүө майгылаах, сүбэһит бастыҕа, үлэһит үтүөтө буолан элбэх сылларга биһигини үөрдэ олодоргор. Аймах-билэ дьонун тапталларынан арчылана, тулалыыр дьонун убаастабылларыгар уйдаран үөрэ-көтө сырыт!

Биһиги туспутугар олонор турбат кыһамньың, көмөң, түбүктээх үлэң иһин махтанабыт.

Сиэннэриг, оҕолоруг, кийииттэриг

Ремонт всех видов мебели.
Обр. по тел. 22-2-84.

1 Хомуустаахха уһаайбалаах 5 x 7 лафет дьиз атылыанар. Билсэр тел. 27-2-89. Сыаната кэпсэтии быһымытан.

Нам селотугар 3 хостоох приватизацияламьыт квартираны атылыыбыт. Туспа верандааах, оҕуруот сирдээх, хотонноох, сайыңгы гаражтаах. Билсэр тел. 22-2-39.

Куплю: сруб 6 x 6 или 6 x 5, шифер, радиаторы, оконные, дверные блоки, доски, трубы дм. 32,50. Тел. 22-8-05 в любое время.

1 Хомуустаах олохтооҕо СОФРОНОВ Михаил Михайлович ыарахан ыалдьан өлбүтүнэн бокуоньук балтыгар, бырааттарыгар, бары чугас аймактарыгар дириг кутурбамьытын биллэрэбит. 1 Хомуустаах олохтоох дьаһалтата	Биригэ үөрэммит, үөскээбит табаарыспытыгар Дмитриева Е.М. таптыр убайа СОФРОНОВ Михаил Михайлович ыалдьан өлбүтүнэн дириг кутурбамьытын тизирдэбит. 1 Хомуустаах олохтооҕо 1970 с. выпускниктара
Нам улууһун үөһэтин управлениета улуус профсоюзун комитетта улуустааҕы үөрэх үлэһитигэр Софронов Афанасий Михайловичка, Владимир Михайловичка киһилэр биригэ төрөөбүт убайдара СОФРОНОВ Михаил Михайлович ыарахан ыарыттан ыалдьан өлбүтүнэн дириг кутурбамьытын тизирдэллэр. Улууском профсоюзта	Күндү бырааппыт, убайыт СОФРОНОВ Михаил Михайлович ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн дириг кутурбамьытын тизирдэбит. Намтан Аргуновтар, Стручковтар
Күндү табаарыспыт, биригэ үөскээбит, үөрэммит доһорбүт СОФРОНОВ Михаил Михайлович ыалдьан күн сириттэн барбытынан дириг кутурбамьытын тизирдэбит. Биригэ үөрэммиттэра, табаарыстара, доһотторо	Нам орто политехнической оскуола коллектива, профкома, ветераннарын сэмбизта оскуолаҕа физкультура учуутала Софронов Афанасий Михайловичка убайа 1 Хомуустаах олохтооҕо СОФРОНОВ Михаил Михайлович ыалдьан өлбүтүнэн дириг кутурбамьытын тизирдэбит.
«Нам» УПХ дирекцията уонна профкома хаһаайыстыба обурутчуттары биригэдиригэр Дмитриева Елизавета Михайловнаҕа убайа СОФРОНОВ Михаил Михайлович ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн дириг кутурбамьытын тизирдэбит. «Нам» УПХ дирекцията, профкома	Таастаах нэһилиэтин дьаһалтата уонна олохтоохторо нэһилиэк оскуолатын повара Тихонова Марианна Михайловна уонна оҕолоро тапталлаах кэргэнэ, ағалара ЛИХАНОВ Гаврил Панкратьевич соһумардык күн сириттэн барбытыгар дириг кутурбамьытын тизирдэбит. Олохтоох дьаһалта уонна нэһилиэк олохтоохторо
1 Хомуустаах нэһилиэтин дьаһалтата нэһилиэк олохтоохторугар Рожина Татьяна Ивановна тапталлаах оҕото, Рожина Галина Михайловна, Селепов Павел Романовичка тапталлаах сиэннэрэ 3 саастаах САХАЯН хомолтолоохтук күн сириттэн сүппүтүнэн дириг кутурбамьытын тизирдэр.	Таастаах оскуолатын коллектива оскуола үлэһитигэр Тихонова Марианна Михайловнаҕа, оҕолоругар Оксанаҕа, Томаҕа таптыр кэргэнэ, ағалара ЛИХАНОВ Гаврил Панкратьевич хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириг кутурбамьытын тизирдэр. Таастаах оскуолатын коллектива
Дьүөгэбитигэр, табаарыспытыгар Колесова Саргуляҕа таптыр быраата ГОША эдэр сааһыгар хомолтолоохтук күн сириттэн барбытынан дириг кутурбамьытын тизирдэбит. Назаровтар дьизэ кэргэттэра	Күндү бырааппыт Таастаах олохтооҕо ЛИХАНОВ Гаврил Панкратьевич эдэр сааһыгар хомолтолоохтук өлбүтүгэр кэргэнугэр, оҕолоругар, ийэтигэр, аҕатыгар, биригэ төрөөбүттэригэр дириг кутурбамьытын тизирдэбит. Аймахтара Хоютановтар, Обуготтар, Мухиннар, Поповтар
Убаастыыр эдэһийбит Хатырык нэһилиэтин олохтооҕо ФЕДОРОВА Матрена Петровна б.д. муус устар 10 күнүгэр ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн күтүөлүгүгэр Егор Дмитриевич Федорова уонна киһи оҕолоругар, сиэннэригэр дириг кутурбамьытын тизирдэбит. Намтан аймахтара Поротовтар, Усовтар, Колесовтар, Тарабукиннар, Батунтан Сивцевтар, Партизантан Аргуновтар	Хатырык нэһилиэтин олохтоох дьаһалтата, ветераннарын сэмбизта, «Кэрчээнэ» дьаһыла-саад коллектива үлэ ветерана ФЕДОРОВА Матрена Петровна ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн кэргэнигэр Егор Дмитриевичка, оҕолоругар, сиэннэригэр, бары чугас аймактарыгар дириг кутурбамьытын тизирдэллэр.